

na obstarání svěřeného jí úkonu, tudíž i nahraditi jí zapravenou zaň paušální daň. Odvolací soud právem neuznal za důvodnou námitku žalovaného, že řečený náklad proto nebyl nutný, že žalobkyně mohla a měla podati proti předepsání paušální daně rekurs, jenž by prý nepochybně byl měl úspěch tak jako rekurs, který podali proti předpisu řečené daně Arnošt Sch. a zprvu žalobkyně sama. Neboť nelze z úspěchu těchto stížností vyvoditi, že by byla měla i stížnost podaná jménem žalovaného úspěch, an z §§ 5 a 6 zákona č. 321/21 a z výnosu čís. 37722/V-14 z r. 1922 plyne závazek žalovaného jako objednatele, přijatele a dalšího zcizitele zboží, zaplatiti paušální daň. Rovněž uznal odvolací soud právem, že žalobkyni nestíhá zavinění na tom, že paušální daň byla předepsána tak pozdě, že ji žalovaný při dalším prodeji zboží nemohl zakalkulovati. Znalec sám se vyslovil, že kupec, jenž kupuje sušené ovoce z cizozemsku, musí věděti, že jest z něho platiti paušální daň z obratu, a tvrdí-li dále, že výše daně nemusí býti kupci známa a že zpravidla jest věci speditera, by zjistil výši této daně, jest poukázati k tomu, že žalobkyně, jak již uvedeno, žalovaného při poslední dodávce upozornila na 4½ % daň z obratu a že odvolací soud zjistil, že se žalobkyně, když při vyclení zboží daň nebyla celním úřadem předepsána, obrátila na tento úřad s dotazem, zda daň, která se předepisuje, nebude předepsána i z tohoto zboží, že se jí však dostalo na tento dotaz záporné odpovědi. Opožděný předpis paušální daně způsobil tudíž celní úřad, a nemůže proto býti na újmu nároku žalobkyně, by jí žalovaný nahradil paušální daň z obratu zaň zaplacenou.

Čís. 9870.

Právní zájem na určení (§ 228 c. ř. s.), že jest mezi stranami poměr nájemní, jest spatřovati v tom, že byl žalobce ve výpovědním řízení poukázán v této otázce na pořad práva.

Lhůty § 575, první odstavec, c. ř. s. neplatí ve sporu o určení, zda nájemní poměr trvá či netrvá.

Mezi poživatелеm ideální polovice domu a vlastníky domu, jimž náleží poživací právo druhé polovice, nevznikne nájemní poměr již tím, že si poživatel dává srážeti ze svých požitků určitou částku ve čtvrtletních lhůtách za to, že v domě bydlí. Nejde o »činži«, nýbrž o podklad pro dělení užitek mezi podílníky na požitcích domu.

(Rozh. ze dne 26. dubna 1930, Rv I 611/30).

Žalovaný postoupil smlouvou ze dne 12. listopadu 1920 svou polovici domu svému synu a snaše do vlastnictví, vyhradiv si současně na postoupené polovině domu pro sebe právo doživotního požívání. Žalobci stali se nápotom vlastníky celého domu a domáhali se žalobou, o niž tu jde, proti žalovanému určovacího výroku, že mezi nimi a žalovaným jest nájemní poměr, podle něhož jest žalovaný nájemníkem bytu za roční

nájemné 600 Kč. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žaloba, o niž jde, jest žalobou určovací. Jest proto, i když tak neučinil první soud, ač tak učiniti měl, zkoumati především přípustnost žaloby podle § 228 c. ř. s. Soud odvolací má za to, že podmínky § 228 c. ř. s. pro žalobu určovací tu jsou proto, že žalobci zakročili u okresního soudu o svolení k výpovědi žalovaného z bytu jím v jejich domě obývaného, řízení v této věci však bylo přerušeno a žalobci poukázáni byli na pořad práva usnesením ze dne 12. listopadu 1927. Odvolání není však důvodné. Soud stolice prvé správně uznal, že jde v souzeném případě o poměr nájemní. Podle nesporného obsahu postupní listiny z roku 1920, kterou postoupil žalovaný svou polovici domu svému synu a jeho manželce do vlastnictví, přísluší žalovanému doživotní požívání této jím postoupené polovice domu s právem v ní vládnouti a ji spravovati. Podle § 509 obč. zák. byl tedy žalovaný, jako poživatel polovice domu oprávněn šetře podstatu jí bez všeho obmezení užívat, tedy také v domě bydlet. Ze zjištění prvního soudu, jež stala se bezvadně a jež proto přejal po rozumu § 498 c. ř. s. i soud odvolací, vyplývá že žalovaný vykonával poživací právo tím, že jednak část domu obýval, jednak bral čisté užitky naň připadající v penězích. Dokud byli vlastníky domu jeho syn a snacha, neplatil za užívání bytu nic a teprve, když ve vlastnictví domu nastala změna tím, že dům přešel na žalobce, bylo mu 600 Kč ročně za byt ve čtvrtletních nájemních obdobích z užitků naň připadajících vlastníky domu odečítáno. Tato hodnota používání bytu, žalovanému vlastníky domu čtvrtletně od výtěžku naň připadajícího odúčtovaná, není však nájemní činží. Představuje jen hodnotu bytu žalovaným obývaného, by sloužila za základ výpočtu užitků, jež z polovice domu žalovaným užívané na něho připadá. Kdyby byl žalovaný sám poživatелеm celého domu, bylo by nepochybné, že má právo vybírat nejen užitky z domu, nýbrž i v domě bydlet a že užívá bytu na základě svého práva poživacího. Okolnost, že je poživatелеm jen polovice domu, tedy spoluuživatелеm, na právní povaze používání bytu v domě nic nemění. Právě tak, jako spoluvlastník používá bytu ve společném domě na základě svého věcného práva spoluvlastnického, používá žalovaný bytu jen na základě svého práva spoluuživacího, nikoli na základě obligačního práva nájemního. Jednání o hodnocení poživacího práva bytu bylo vnitřní úmluvou mezi spolupoživateli domu (obdoba spoluvlastnictví), nikoli jednáním o smlouvě nájemní.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Protože jde o žalobu určovací podle § 228 c. ř. s., jest zkoumati z úřadu, zda mají žalobci právní zájem na bezodkladném určení právního poměru. Tuto otázku zodpověděl již odvolací soud správně ve smyslu kladném. Dále jest vyřídití výtku odpůrce dovolatelů, že prý

dovolání mělo býti podáno podle § 575 c. ř. s. do osmi dnů, takže jest opozdění a má býti odmítnuto. Tato výtku jest bezdůvodná, protože lhůty § 575 c. ř. s. neplatí ve sporech o určení, že nájemní poměr trvá nebo netrvá, jak nejvyšší soud již opětovaně rozhodl (sr. na př. rozh. č. 6191 sb. n. s.). Ve věci není dovolání žalobců, opřené o důvody § 503 čis. 3 a 4 c. ř. s., oprávněno. Důvod uvedený na prvním místě není proveden, protože otázka, zda byla ujednána smlouva nájemní, není otázkou skutkovou, nýbrž právní, kterou jest rozřešiti na podkladě skutkových zjištění. Důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čis. 4 c. ř. s.) není opodstatněn. Odvolací soud zjistil v souhlasu s procesním soudem, že žalovaný byl vlastníkem ideální polovice domu, v němž bydlel a bydlí; že postoupil tuto polovici do vlastnictví svému synu a snaše, vyhradiv si doživotní právo požívací a správy postoupené polovice, kteréžto právo bylo pro něho knihovně vtěleno; že synovi a snaše z bytu nic neplatil, že vedl správu celého domu sám a že teprve k jejich nástupci ve vlastnictví domu projevil ochotu dáti si srážeti z polovičních požitků domu 600 Kč ve čtvrtletních lhůtách. Z těchto skutečností správně nižší soudy vyvodily, že mezi žalovaným a předchůdcem žalobců nevznikl poměr nájemní a že tohoto poměru není ani mezi žalovaným a žalobci. Poměr nájemní jest poměrem obligačním, mocí kterého jest pronajímatel povinen poskytovatí nájemci užívání neuzivatelné věci za úplatu (§§ 859, 1090 a 1096 obč. zák.). Žalovaný však užíval bytu mocí svého práva požívacího (tedy práva věcného) k ideální polovině domu, původně bezplatně, dokud byli vlastníky domu jeho syn a snacha. Když vlastnictví přešlo na osobu cizí a tato již bezplatně užívání bytu trpěti nechtěla, žalovaný však podle svého požívacího práva nemohl užívati jen ideální polovice bytu, svolil, by z jeho požitků z této polovice byla srážena ujednaná roční částka za užívání celého bytu. Nešlo tu o činži v pravém slova smyslu («cenu» ve smyslu § 1090 obč. zák.), nýbrž o podklad pro dělení užitek mezi podílníky na požitcích domu t. j. mezi poživatele ideální polovice a vlastníky, jimž příslušely požitky jen z druhé polovice. I dovolatelé uznávají, že jest na tento poměr použití obdobně předpisů o »právech podílníků ve společné věci« (§ 833 a další obč. zák.). Jde tu o obdobné použití §§ 839 a 840 obč. zák. o právech a o povinnostech podílníků co do užitek a břemen. To odvolací soud správně vystihl. (Sr. také rozh. čis. 5186 sb. n. s., které řeší obdobný případ, ale mezi spoluvlastníky). Bylo by ovšem možné, že by podílník najal byt k výhradnému užívání od ostatních podílníků, ale žalobci nedokázali zákonné předpoklady takové nájemní smlouvy (§§ 1090 a 1094 obč. zák.). Konkludentní činy, na něž dovolatelé poukazují, nahradily by jen tehdy výslovný projev vůle, kdyby je nebylo lze jinak vyložiti, než ve směru vůle uzavřítí nájemní smlouvu (§ 863 obč. zák.). Ale tomu zde tak není. I kdyby byl žalovaný použil pro úplatu slova »činže«, bylo by to nerozhodné, ana rozhoduje podstata věci a z ní vyplývá, že šlo jen o ekvivalent za užívání celého bytu, jenž sloužil toliko za podklad pro výpočet požitků podílníků. Také to odvolací soud správně vyložil.